

Előfizetési díj

vidékre postán vagy helyben házhoz	
hordó:	
Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy hónapra	1 "
vidékre egy hónapra előfizetési díj	
onk el.	

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Össz. hasznosított garmond sor 6 kr. ára
Négyedj minden hirdetés után 30 kr. Nagyjobb
és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt i
nyújt a kiadó hivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22). Haasen
stein et Vogler
Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyiteltéri csillkok

garmond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:

Belső-szénuetea 16. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”

politikai és közgazd. napilap

1873 utolsó negyedére.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hónapra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legcélszerűbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálok.

A „KELET” kiadóhivatala.

Kolozsvár, nov. 24. 1873.

Egy hét multával az osztrák-magyar birodalom egy ünnepet ül: császára és királya negyedszázados uralmának ünnepét.

Viszontagságos 25 év, telve búval, gondolat, de kebelében hordva oly eseményeket is, melyek az örömmel és boldogságnak lehetnek forrásai a jövő s az azt követő negyedszázadokra. E 25 év ránk magyarokra nézve örökre emlékeztet marad, mivel a sors ellentétes adományai talán egy időben sem alakultak annyira sajátosságosan, mint e 25 év alatt. A legsúlyosabb elnyomással kezdődtek ez évek, a hazafiság kétségbe esett a hon jövője felett és végződnek a legtisztább alkotmányossággal, melyet 3 század óta Magyarország alig élvezett. E 25 év több százados versengés után kötött béke emléke lesz, de emléke az uralkodónak, ki jobbát nyújtotta egyik elnyomott, de hűséges népének. A király ünnepe tehát legyen mint régen volt a nemzet ünnepe.

„KELET” TÁRCZAJA.

Nymphäa.

Elbeszélés.

Írta: Jansen Vilmos.

(Folytatás.)

Az ifjú némán vette át, mintegy rögtön várszűztől jött reá az ébredés s akadovva felel:

— Adójának képmása ez, s fen is tartja emléket örökre szívemben, kisasszony.

De mosolygva vágott ez szavába:

— Mióta nevezik így a nájádokat? Avagy halandók társaságából érkezünk-e mi, hól bókokat mondanak egymásnak s megcsalja egyik a másikat? A mi isteni bizodalunkban, úgy vélem, isteni szabadságot is élvezünk s én nem kérdem tőled: merre jössz, oh fia a nagy Neptunnak és így te se tudakozd azt tőlem. Ime a kékes ocean medre, melyből mindketten most emelkedünk ki s én téged Tritonnak nevezlek.

— S hogyan nevezed tenmagadat, tengernek szép leánya?

A hölgy levette fűrtjeiről virággal ékített kalapját s elébe tartva szóla:

— „Erdők virágának.”

— Édes név, fülemnek ép oly édes, melyet ép oly kéjjel szív be, mint a méh a benne rejtő mézet. De kecses személyesítője balzsamos illatának, mond, hogyan jöttél ide, mi készít törékeny kagyló szájába szállni s tengerre merészkedni?

— Az erdőben rejtőztem s az éj kergetett ide, mely társnőimtől elválasztott.

— S e társnők kik valának?

— Artemis és Persephone.

Igy kellett volna, hogy legyen s még lehet is, habár az összhangot kellemetlenül zavarta meg a viharos ülés, mely szombaton a képviselőházban azon kérdés felett fejlődött ki: ha vajjon üdvözlője-e ő felségét 25 éves uralkodása évfordulóján a magyar képviselőház? Perczelnek erre vonatkozó indítványát előreláthatólag helyesléssel fogadta a jobboldal és balközép, a botrányok hivatott bajnokai azonban a szélsőbaloldalon ellenindítványt nyújtottak be, mely szerint Perczel indítványa felett a ház napirendre tér, mivel az üdvözlés azonos volna a 25 évi uralkodás törvényességének elismerésével. Követelte egyszersmind tüzepattogások közepette a nagyrahivatott romboló párt, hogy az indítványok csak kinyomtatás után tárgyalassanak. Ez a terv, bár utolsó pontját Tisza Kálmán is támogatta, előreláthatólag megbukott. Tárgyalás közben azonban fájdalom! a szélsőbal féktelen szenvedélyének dobta oda magát s a mi erőt torkába helyezett a természet, teljes odaadással működésbe hozta, hogy a képviselőházat a korcsmákkal emelje egy színvonalra. Ez udvarias magaviselet magára is elég jellemző, de még kiállóbb szeg a zsákból a benyújtott indítvány.

Magyarország létezésétől fogva szabad alkotmánya dacára, nemzedékről nemzedékre örökölte megkoronázott királya iránt a hűséget és ragaszkodást. Nem az ferog fenn ma sem, hogy egy üdvözlés által a törvénytelen törvényesítsük, hanem hogy részt vegyen az ország uralkodója örömmünnepeiben, mely teljesében csak mint császár örömmünnepe is. Midőn Zsigmond király 1410-ben német császárrá választott, üdvözlötte őt a magyarság, holt törvény szerint Magyarországnak semminek elkövettségei sem voltak a német császár iránt.

Hacsak ez oldalról is tekintjük tehát a kérdést, akkor is meg kell hajolnunk a jobboldali indítvány igazsága előtt. Ugyanezen 25 év alatt bekült ki azonban a nemzet fejedelmével s megállított oly viszonyt, mely századokra vetette meg Magyarországot jóllétének alapját; a kiegyezési mű örökhálára kötelezi a nemzetet uralkodója iránt s a mint a magyar meg fogja osztani fejedelme fájdalmát, méltóan osztozzék örömeiben is.

Elfelelték ama jó torku urak, hogy a midőn a magyar nemzeti érdekek bajnokának

Kérdés és felelet egyaránt csodásan hangzott el az éjhomályban. Az ifjú a lányka mellett térdelt a fűben, de nem veheték ki többé egymás arcvonásait, csak azt érezték, hogy szemsugaraik találkoznak e fénytelen űrben s mint láthatatlan kötelek fűzék őket egymáshoz. Perczel teltek így el, végre tréfásan így felelt az ifjú a lányka végszavaira:

— Ez igen előkelő olymipi társaság számomra, melybe egy ily szegény triton mint magam, nem illik be. Tagjai gyeagén megremegtek, kezét gondolkodva végig húzta homlokán s széttekintett.

— De szép „erdei virág” — ha csakugyan szabad téged így neveznem — folytatá most, így nem töltheted itt az éj, öltönyöd átázott s csolnakod a mélybe veszett — hogy fogsz? — jinnét távoznai? Kiáltask, hívjak valakit? De nem sokára beköszönt az éj s félek senki nem hallja szózatom a tavon át.

Fel akart emelkedni, de a lány visszatartá őt, s gyorsan csaknem rettegéssel így válaszolt:

— Nem, ne hívj senkit! Hasztalan volna; igazad van. De abban is igazat szólok: így nem maradhatunk.

Most ő is felállott, megfordult, s a pavillon felé mutatva így szóla:

— Ez Artemis temploma s tőle maradt rám egy varázsszó, mely képes annak kapuit előttem felnyitni. Térj vissza a partra egy perczig, míg ezt kimondom s majdan szólítlak.

Halkan, titokteljesen sutógá e szót s az ifjú némán engedett parancsának, mialatt a hölgy kezével keresgélte a pavillon melletti bokorban s egy kis kulcsot vont elő, melylyel hirtelen felnyitva a zárt, eltűnt az épület belsejébe.

Az ifjú ez alatt a vizparton várt, alá s fel járva s szemléte a fehérén csillogó nymphaeákat, melyek mint kis csillagok tündeztek fel. Próbált gondolkodni, de mint egy édes, kábító mámortól

tekintették magukat, legkevésbé voltak magyarak; elfeledték, miként mentette meg Mária Theresia trónját a magyar lelkesültség, habár e fejedelmünknek is meg voltak hibái a nemzet ellen. Az indokok azonban, melyek a szélsőbal vezérelték, valószínűleg másutt keresendők, sokkal mocskosabbaknak tartjuk azonban azokat, hogysen vitatásukba ereszkednének.

— A pénzügyi bizottság f. hó 21-ikén tartott ülésében hitelesített a 153 milliós kölcsön feletti jelentés, ugyszintén a különvélemény is. Meglehetősen élénk vita ujlott meg ma is azon kérdés fölött, hogy az államháztartásban a súlyegyen miként állítsassék helyre. E részben majd később fogja a részleteket megállapítani és javaslatát elkészíteni a bizottság; most csak jelezni óhajtotta, hogy a súlyegyen helyreállítását a közadminisztráció, az államháztartás és adóreformok gyökeres átvizsgálásától várja.

Sennyei határozottabb kifejezést óhajtott adni arról, hogy már az eddigi háztartással csakugyan komolyan szakítani és új életet kezdeni akarunk; mert azt érzi az összes nemzet, hogy így tovább haladni nem lehet s az érületet ki kell elégtetni az akarat komolyságának jelzésével a változtatás iránt. Kerkapoly daczára annak, hogy a már megállapított 74-ki kiadásokat ismételve átnézte, egy két tételen kívül nem fog tudni levonást ajánlani, ha csak a ház pausale levonást nem rendel el általában. Tehát utóljára is a jövedelmek fokozásához kell folyamodni. Sennyei ezt nem tartja elégnak, hanem általában gyökeres intézkedést kíván, mitől más téren is remél javulást.

Móricz Pál nem tartja czélszerűnek leplezni a dolgot s ámitani a nemzetet, hanem őszintén óhajta feltárni a sebeket, valamint azoknak orvoslási szándékát is. Horvát Lajos óvatosságot kíván, ne hogy félreértésekre adjon a bizottság alkalmat. Széll Kálmán kifejti, hogy most többet a jelentésbe fővenni nem szabad, mint csak azt, hogy mely ügyeknek alapos és gyökeres átvizsgálásától reméljük a javulást. A mikéntet majd az ügyek tüzetes tárgyalásánál lesz helyén megállapítani. Szóltak még Bartal, Kerkapoly többször és Csengeri, kinek indítványára helyesebb formulázással fogadtatott el a kérdés.

— A tanügyi bizottság 21-én délelőtt 10 órakor tartott ülésében folytatta a középtanodai oktatásról szóló törvényjavaslat tárgyalását. A törvény-

érezte magát megkapatva; ha egy gondolatot megragadott s követni akarta, azonnal párához s illethoz hasonlóan szétfoszlott az, mint egy fátolszerű szövődék s miudent magával ragadott. Egészen halkan morajlott most a víz s az utolsó aranyzott vonal is lefűt a távol nyugaton, de a helyett keletről ezüsttel átszőtt fény emelkedett s az erdő már egészen feketévé sötétedett csucseit ismét élesen körvonalozta a láthatáron.

(Folyt. köv.)

Szerdahelyi Kálmán utolsó napjai.

(Orvosi naplóból.)

(Folytatás.)

Ily különös jelt láttam én Kálmánál, nem az ujjain, hanem a — szemében. Oly különös volt a szeme. Jobban kidüledt, mint a hogy megszoktam nál a s az iris fölött és alatt egy-egy vékony csik tűnt elő a fehér szaruhártyából. Olyanforma volt az, mint midőn egyik gyermek meg akarja ijeszteni a másikat s rámereszti a szemét.

És én kidüledt szemem már több ízben láttam súlyos szívelfajulásoknál, melyek minden körülmény közt gyógyíthatatlanok. Nincs menekvés előre. Sem orvosi kezelés, sem gyöngéd ápolás, sem éghajlat, sem nyugalom, semmi, de semmi sem képes megtörni. Ő töri meg mindig az embert.

Kálmán észrevette, hogy mereven tekintek szemébe s tréfásan mondá:

— Alkalmasint feltűnik neked, hogy a bal szemem pupillája nagyobb a jobbikénál?

— Igen, az tűnt fel.

— Ez a fejbajomból származott. Azóta van így. Furcsa, ugy-e? Cornelia gyakran azt szokta

javaslat a tegnap esti ülésben általánosságban elfogadtatván, ma a részletes tárgyalás kezdetét meg,

Mintán a bizottság tegnapi ülésében azon határozatot hozta, hogy a polgári iskolát is középtanodának tekintsi, és annak szervezésére nézve törvényjavaslatot kíván a ház elé terjeszteni, a törvényjavaslat ezime következőleg módosítottatott: „törvényjavaslat a gymnasiumi és reáliskolai oktatásról.”

Az I. fejezet ennélfogva következőleg módosítottatott. „I. fejezet: a gymnasiumok és reáliskolák osztályozása.” Az első §. szövege következőleg állapítottatott meg: „A gymnasiumok kiválóan az egyetemre, a reáliskolák kiválóan a műegyetemre előkészítő középtanodák.” A 2 §-ból kihagyattak e szavak: „A jelen törvény értelmében.”

E §-nál Hoffmann Pál fontos kérdést vetett fel, t. i. azon gymnasiumok ügyét, melyek a tanulmányi alaptól vagy kir. adományozás alispján állanak fel és szerzetes rendek kezeiben vannak és kívánja, hogy ezekről a törvényben provisio törtéjék. A bizottság valamennyi tagja helyesli ezen indítványt és elvileg el is fogadtatott Molnár A., Schwarcz és Pulszky A. közvetítő indítványa, mely szerint a tvjavaslatban kimondassék, hogy ezen intézetek az állami felügyelet alatt maradnak és állami intézeteknek tekintetnek addig is, míg a közalapok és alapítványok kérdése el nem döntetik s Tisza K. indítványára a bizottsági jelentés kimondja ez ügy megoldásának sürgősségét.

A 3. §-a fentebbi módosításoknak megfelelőleg alakítottatott át: középtanodák helyett gymnasium és reáliskola igtattatván be. A 4. alsó osztályból az anyanyelven kívül minden más nyelvet kizárna, a latin az 5-dik és 6-ik, a német a 7-ik osztályban hoztatnék be.

P. Szathmáry Károly a görög nyelv tanítását csak a felsőbb osztályokban óhajta megkezdetni és egyáltalában inkább kíván több szult fektetni a classica nyelvek szellemére, mint azok tudására.

Molnár Aladár egy tárgyat sem merne törlni a felvettek közül, hanem a didaktikától várja ennek megoldását. A görög nyelv kötelező tanítását követeli, ezt hosszabban indokolván.

Trefort minster jelen viszonyainkat tekintve, elégnék tartja, ha a görög nyelv facultative vétetik fel a tantárgyak közé.

Schwarcz a görög nyelv elleni ellenszenv okait fejtegetvén, a nyugati nemzetek példájára utal s követeli a kötelezett tanítást a görögre is kimondatni. A külön csoportosítást a négy alsó osztályra és a felsőbbekre szintén ajánlja. A vita folytatása e

mondani, ha bolondozom vele: „eredj te kétféle szemű!”

Örültem, hogy a dolog ily fordulatot vett s látszólagos egykedvűséggel kérdeztem tőle:

— Mióta érzed, hogy van szived?

Kálmán felkaczagott.

— Oh barátom, azt már nagyon régen érzem.

— Nem úgy értem. Ha a testben valamely szerv minden tekintetben egészséges: annak funkciót nem érzi az ember. Midőn a szívnek nincs semmi baja: nem szabad éreznünk, hogy szívünk van, kivéve, ha valamely kedélyizgalom a vérforgást gyorsítja; akkor érezzük a dobbanást, nyugodt kedélyállapotban soha.

— Vagy ugy! — válaszolt ő, kissé elkomo lyodva. — No annak körülbelül 7—8 hónapja már. — Azelőtt nem volt semmi bajod a szíveddel?

— Nem.

— A mi azóta történt: azt megtudtam kedves nőtől s most már nem marad egyéb hátra, mint hogy megvizsgáljalak.

— Parancsolj velem.

Kálmán kitartá mellét. Pompásan alkotott, erőteljes, arányosan kifejtett melle volt. Azonban már az első rátekintésre is észre lehetett venni, hogy a szívnek megfelelő táj minden dobbanásnál meg-megremeget, a mint pedig ujjaim hegyét ráfektettem: erős vibratio áruilta el a szív nagymérvű tultengését s kitágulást. Ezen külső vizsgálat után gyorsan lehajoltam s fülemet arra a remegő helyre fektettem.

S e perczen két embernek majdnem egyformán hallhatóan vert a szíve. A Kálmáné, meg az enyém. Talán még egy harmadiknak is, ki ott ült mögöttem a dívánon.

(Folyt. köv.)

felölt a jövő ülésre halasztatott, miután a ponthoz még hat szónok jelentkezett. Az ülés több képviselő-vendég jelenlétében folyt le.

— Az országgyűlés szombati üléséről csak holnap lapunk hozhat bővebb tudósítást, addig is a következőkben ismertetjük a gyűlés menetét.

A gyűlés elején Perczel üdvözlő küldöttséget indítványozott ő felsége jubileumára. Hogy a decz. 2-ki ünnepélyi küldöttség indítványozását a szélső bal botrányos vitákra fogja felhasználni nem lehetett kétkedni, a szélsőbal nem lehetett jobb hírenél. Kezdetben csúrték-csavarták a házszabályokat, polemizáltak az elnökkel s midőn ez nem vezetett célra, valamenynyen a sikra szállottak Perczel indítványa ellen. Az egyik elferdíté a közjogot, a másik egyedül a szélsőbalnak vindicálta a törvény-tiszteletet, a harmadik csak a botrányra ügyelt.

A szélsőbal legerősebb támadása a balközép ellen irányult, s e támadásokra Tisza Kálmán oly kitűnő dialektáji, nagy hatású, fényes beszéddel felelt meg, mely eddigi parlamenti szónoklatai között a legkitűnőbb helyet foglalja el.

A balközép részéről még Ivánka Imre szól; a Deákpart részéről, a vita végén, néhány szóval: Csengery Antal. A Deákpart helyes taktikát követett, a midőn rögtön tárgyalt az indítványt; hogy pedig a vitában lényegesebb részeit nem vett, azt a mai zűrzavaros viszonyok okozhatták.

— A keleti vasut bonyolult ügye közelebből valószínűleg tárgyává leendő az országgyűlés tanácskozásainak. A mint ugyanis a „Reform” értesül a képviselőház pénzügyi és vasuti bizottsága a kormányhoz az ügyre vonatkozó előterjesztését már a mai országos ülés után tartandó együttes ülésükben tárgyalás alá vesdiki.

A kolozsvári egyetem bölcsészeti karának, a nmltsz. vallás- és közoktatásiügyi miniszter urhoz a középtanodai törvényjavaslat tárgyában fölterjesztett

véleménye.

Nagyméltóság magyar királyi vallás- és közoktatási miniszter ur!

Az egyetemi tanács nagyméltóságod 17,911 számú rendelete értelmében közölte velünk a gymnasiumi törvényjavaslatot, hogy a felett véleményt mondhasunk.

Karunk őszinte örömmel üdvözlö a középtanodai ügynek azon szembetűnő nagy haladását, a melyet az jelez (lásd 11, 17, 18, 19 stb §§.) De bár az egészet általában olyannak tekintik, mint a mely a magyar tanügyi felvirágzásának kiindulási pontjaként fog egykor említetteti: nem hallgathatja el, hogy lát benne egy pár lényeges hiányt is. Ezen hiányok közül:

Egyik a görög nyelvnek facultatív tantárggyá tétele. Karunk e kérdésben teljesen osztja azon már többfelől és többször nyilvánított aggodalmat, miszerint így sokkal kevésbé fog elérni az óhajtott cél.

Kötezeres a mi karunk aggodalma, ha figyelembe vesszük azon ellenmondást, miszerint a gymnasium az egyetemre előkészítő intézetnek mondatik és mégis a görög nyelvben teljesen járatlan növendékek is jöhetnek a bölcsészeti karhoz, a melynek tantárgyai nagyon megkívánják a görög nyelvben való jártasságot. A görög nyelv gazdagsága az alakokban, a görög irodalom gazdagsága az eszmékben, továbbá ennek a jó izlés, éretny, hazafiság fejlesztésére való nagy hatása és az a körülmény, hogy a latin irodalom is a görögéből származott, és hogy az európai magasabb műveltség a görög irodalomon alapszik, mind oly okok, a melyek Európá művelt nemzetét ellenállhatatlanul ösztönözték és ösztönzik arra, hogy gymnasiumaiban ezt tegyék a képzés egyik hatalmas eszközévé.

Noha előismerjük, hogy gymnasiumaink mostani növendékeinek nagy részénél alig számba vehető a görög nyelvben tett előmenetel, és noha magunk is azt valljuk, hogy a mostani eredmény alig érdemli meg a ráfordított időt: de szerintünk, ebből nem az következik, hogy tehát mellőzzük vagy bizuk a gymnasiumoknak csak azon növendékeire, a kiknek éppen tetszeni fog, hanem, mivel mi a görög nyelvet a gymnasiumi képzés elengedhetlen eszközének tartjuk — az, hogy e nyelv tanítását akként kell intézni, hogy a mostaninál sokkal nagyobb olyan foganattal legyen, amely megfelelően az óhajtott célznak. Ezt pedig nem csak nem lehetetlennek, hanem bizonyosan elérhetőnek is tartjuk, ha:

1.) A reál iskolák folytonos szaporodásával lassanként kíválnak a gymnasiumoktól azok, a kiknek életcélja nem kívánja meg a classikus képzést.

2.) Ha a görög nyelv tanítása a kellő methodus szerint fog intézteni s ha

3.) kellő képzettségű tanárok elegendő időt fognak rá fordítani.

Másik hiánya a javaslatnak — szerintünk — az, hogy nem foglalkozik elég behatóan azon kérdéssel: miként lehetne hatni arra, hogy a tanárok folytonos tanulmányozás által a fejlődő tudományos színvonalán maradhassanak. E tekintetben a ja-

vaslatban felvett tanári vizsgák nagyon jók ugyan kiindulási pontnak, de a tanárok folytonos munkásságára nézve alig vagy éppen nem nyújtanak biztosítékot, e tekintetben egészen kielégítőnek a tanári értekezletek sem, hanem óhajtanánk még valamit, a mi mind a tudomány, mind az állam érdekében nagyobb biztosítékot nyújtana.

Ilyennek tartanók mi, ha pozitív törvénynyel tételnék; hogy nem csak rendes, hanem ideiglenes tanárra sem lehet az, a ki legalább egy évet nem töltött valamely tanárképzésben s még tanári vizsgát nem tett. Továbbá, hogy a tanári értekezletek akként szerveztetnének, hogy nem csak paedagogiai, hanem általában szaktudományi értekezésekkel is foglalkozzanak; továbbá, hogy a gymnasiumok által kiadati szokott programokban mulhatatlanul legyen egy tudományos értekezés, ehez képest ezen programok aként rendeztetnének be, hogy egy vagy két tudományos értekezést befogadhasanak s az igazgatók láttatának el azon költséggel, a mely a programok ilyes kibővítésére kívántatik. Végre, hogy az állam pénzerejéhez mérve, minél több jutalom kérdést tüzet ki, oly értekezésekre, a melyek a folytonos tanulmányozás ösztönét s illetőleg próbakövét szolgálják s az ezen jutalom kérdésekre beadandott művek akár a tanári értekezletek, akár más évről kinevezendő bizottmányok által bíráltatának meg.

BELFÖLD.

Az első tűzoltó-egylet a Székelyföldön.

Folyó hó 17-én alakult meg Székely-Keresztúron az első tűzoltó-egylet a Székelyföldön. Az itteni tanítóképződe tornatanára Felméri Mózes ugyanis a nyáron Budapestben tüzetesen tanulmányozván a tűzoltászatot, a felszerelési ügyet ép úgy mint a vezetést, mert ő maga is hat hétig rendes tűzoltóként működött — s ezenkívül megismerkedvén mind ott helyett, mind a kiállításán Bécsben a felszerelési eszközökkel: hazajövetele után egy értekezlet tartott, melyen egy önkéntes tűzoltó-egylet eszméje nemcsak lelkesedéssel karoltatott fel, de a három kizség képviselőiből egy bizottság is alakított, melynek feladata a költségesebb szerekek községi uton leendő beszerzését kieszaközölni, a mire nézve teljes biztosítékaink is vannak. Erre egy aláírási ív indult meg, melyen a működő tagok száma csakhamar az 50-et és a párolóké a 60-at felülhaladta. Valóban szép eredmény a mi kis városunkban!

Iparosok, kereskedők, tanárok és birtokosok egyaránt siettek az ügy körül csoportosulni, holott a működő tagok maguk szerelik tel magukat. A fennebbi létszámhoz fog járulni még a képezde ifjúsága 50-en felüli számmal — s így nemsokára egy 100—150 működő tagból álló tűzoltó-egylet lesz rendesen szervezve. Annnyival is hamarabb, mert a gyakorlatok a képezde tornahelyiségen e hó 23-án már meg is kezdődtek.

Az egylet tisztikara a következőleg állítottott össze: elnök gr. Haller József, alelnökök Papp János és Gyertyánffy István, főparancsnok Felméri Mózes, tiszteletbeli főparancsnok gr. Haller János; mászóparancsnokok Sándor Domokos, Kádbé István, Lengyel Lajos; szivattyú parancsnokok Novák Ferenc, Vitályos Albert; tűzörparancsnokok Varga Domokos, Jakabfalvi Béla; vízfordó parancsnok Sófai Lajos; orvos Lengyel József, ideiglenes jegyző Kozma Ferenc.

Az ügy magában véve is elég fontos és humanus, a mi azonban jelentőségét még inkább növeli, az, hogy a képezde ifjúsággal hozott szerves összeköttetésbe, miáltal a tűzoltászat országos elterjedése a leendő néptanítók által nagy lendületet vehet s hitünk szerint fog is venni, mivel a tanítók nemcsak gyakorlati és vezetési jártasságra fognak itt szert tenni, hanem egyszerűen mind azon első rangú kérdéssel is megismerkednek: milyen alapon, minő eszközökkel lehessen tűzoltó-egyleteket szervezni a miénkhöz hasonló kisszerű helyeken. Mert minden a szervezési titkon sarkal. Látni való tehát, hogy azon biztosító intézetek, melyeket a képezde nevében e célból még a mult évben megaláltunk volt s a melyek minket még csak válasza sem érdemestettek, nem fogták helyesen fel e dolgot még csak saját anyagi érdekük szempontjából is. Ez eszméletrevaló, ennek terjedésére mi sokat fogunk tenni a magunk körében, a Székelyföldön s biztosító és biztosított ennek egyaránt nagy hasznát fogják venni. Csak bátran előre lát Keresztúr! Első vagy a Székelyföldön, egy pár év alatt légy huszad, harminczad magaddal!

K. F.

Képviselői közgyűlés.

Kolozsvár, nov. 22. 1873.

Az új városi képviselőtér Filep Sámuel főispán átgondolt, talpraesott beszéddel nyitotta meg, megnyitójában miután üdvözölte az új testületet, hangsúlyozta a városi képviselőtér s az ezt megalkotó iparos polgári elem fontosságát az államban az által, hogy magasztos hatású politikai közéletünkben érvényre juttatni van hivatva: ezután ama fontos feladatokat jelezte, melyeket a képviselőtér az új tör-

vény által adott széles önkormányzati jogkörben maga a város és azután a közművelődés és haladás érdekében tenni hivatott. Végül a gondviselés áldását kérve a képviselőtér működésére, hazánk és városunkra, a gyűlést megnyitotta. Ezután az 1870. évi XLII. t. cz. értelmében elnök a tisztújítás általános tartamára jegyzőnek Lugosi István és tisztügyésznek Tamási Sándor urakat kérte fel.

Ezt követőleg Szász Domokos erőteljes szép beszéd kíséretében hangsúlyozta, hogy királyunk negyedszázados uralkodása szerencsés évfordulója alkalmából városunk is az üdvözlendő sorába lépjen s sz. István trónja s koronás királyunk iránti ragaszkodásunk a felsőges uralkodó előtt hódolattaljes kifejezést adjon. Az általános viszhangra talált indítvány egyhangulag elfogadtatván az üdvözlő feliratok szövegezésével Szabó Károly, dr. Groisz Gusztáv és Szász Domokos bizattak meg.

A képviselői bizottság asztalára írásban letett indítvány szövezerint szövegezésben így hangzik: Folyó év deczember 2-án urunk királyunk ő felsége trónar léptének 25-dik évfordulati ünnepé lévén, indítványozom: Lépjen Kolozsvár városa az üdvözlőnataikat tolmácsolók sorába s urunk királyunk ő felségéhez intézendő feliratban sz. István trónja s azon dicsőségesen uralkodó koronás királyunk iránti ragaszkodásának és hűségének adjon kifejezést.

Mielőtt a gyűlés a tisztviselőket candidál bi zottság megválasztásába ereszkedett volna, Simon Elek a város összes ügyeinek átvétele céljából a következő indítványt tette: Kijelöljön ki a bizottság a maga kebeléből egy 18 tagból álló bizottmányt azon utasítással, hogy az négy osztályra szakadva, az I-ös osztály a polgármesteri irodát és levéltárt; a belső tanács ügyvezetését szakaszonként, városi levéltárt, igatató, kiadó hivatalokat, a képviselőtér jegyzőkönyveit — a II-dik osztály: a majorsági pénztárt s hozzácsatolt pénztárakat; a királyi adóügyet, számvéveséget, fuvar, szállási és városgazdai hivatalt; a III-dik osztály a belső és mezei rendészetet, ki terjesztve figyelmét a büntetési pénzekre, — az idegen felszedett, vagy felszedés végett hozzá áttett pénzekre, a IV-dik osztály az árvaügyet, annak pénztárát átvizsgálván, mindenik osztály a maga kijelölt körében a ráruházott hatalomnál fogva eljárasson, és vizsgálata eredményét a bizottságnak bejelentse.

Az indítvány felett élénk vita fejlődött ki, Szász Domokos sükségtelennek tartja a bizottság kiküldését, mivel különben is törvény szerint jelentést kell tennie az utíztízi karnak a városi ügyek állásáról; dr. Groisz Gusztáv tartolja az eszmét, csak időelőttinek tartja; Bokros Elek, Wolff, Jakab Elek s mások az indítvány mellett szólnak. Végre Simon Elek indítványát egész terjedelmében elfogadja a gyűlés. Erre a kijelölt bizottságra adattak be szavazatuk tegnapi lapunkban közölt eredménynyel.

Miután a főispán részéről is kineveztetett a három tag, vita fejlődött ki azon kérdés felett, meghatározatassék e a választások napja vagy se, a gyűlés végre kimondotta, hogy e hét szombat napján fog megtartatni a polgármesterválasztás.

Ezzel a gyűlés eloszlott.

Nemzeti színház.

„A velencei kalmár.” Dráma négy felvonásban; írta Shakespeare, fordította Ács Zsigmond, tetemes kihagyásokkal rendezte a kolozsvári színpadon E. Kovács Gyula: ez a szombaton (1873. nov. 22-én) lefolyt előadásról szóló recenzióknak címe.

A tartalma pedig ez: Antonio: Krasznai (ál-landó szerepnemtudás és tanulmányhiány, Bassanio: Körösmezői, (ugyanaz és életnélküliség), Lorenzo: Fodor (mesterség), Porzia: E Kovács Gyuláné (ugyanaz és hanghíján), Nerissa: Vince Mari (ugyanaz és kapkodás), Jessica: Follinus Hermin (fiatal tájékoztatlanság.) S ezzel a névsorral mindent elmondotam: nincs szükség bővebb részletezésre, hogy bárkinek is fogalma legyen arról az alakról, melyben a halhatatlan britt költő-király eme nagy gondolata testet nyert.

És e névsor nemcsak belső decadentiával egy jelentőségű: magában foglalja az mindazt, mi jellemezhet egy oly színművészetet (?), melylyel szemben az a legkisebb és mégis tulmérés igény, hogy a színész tudja mit játszik, és tudja, a mit játszik.

És ilyen keretbe repraesentálta E. Kovács Gy. Shylockot. Nagy kockázat még akkor is, ha a stafageot mind csupa E. Kovács Gyulák képeznek, a ki pedig legalább tudja, hogy mit kellene tennie. Hát még milyen vakmerőség volt, csupa Körösmezői és E. Kovács Gyulánék escorteja alatt indulni ki a nagy utra!

Kíváncsisággal és kétséggel néztem, Kovács kisérlete elé, mert Essex, Coriolán, Bánkban után semmit sem láttam benne, a miből Shylock lehetett volna in praxi, habár minden megvan in theoria.

E. Kovács Gyulában ezuttal érdek kevés volt Shakespeareből és éppen semmi Shylockból: már az alaphangot nem találta el, — e szót a maga valódi értelmében véve, — még kevésbé az alakot, — a miben egyébiránt physicum volt a legnagyobb akadály; — és legkevesebb volt benne a típusból.

Pedig Shylock kétségtelenül típus; s hozzá még eszme is, mely egy historiai és emberi általánost hoz kirejézésre: a középkori judaizmust, mely

kibékíthetetlen ellentétben a középkori christianizmussal, akkor csak zsidó pariat és keresztény embert ismert; és az általános emberit, a personificált uzsurát, a mely évezreddel ezelőtt és ma is az, mi Shylock napjaiban volt és a mely a morális rutnak éppen olyan aesthetikai ideálja, mint III. Richard az immorális gatszágak.

E. Kovács Gyulának már individualis lényge nem képes ily alak reprodukálására: hangja, alakja, termete, egyszóval egész valója sőt meglehet tanulmánya és képessége is ellene mond Shylocknak. Szavallatából, alakjából, gesticulációjából hiányzott az a megbűnyöszkedés, az alázatosság az a förtelmes neme, mely egy vén uzsurásnak — ki hozzá még középkori zsidó, — levetközhetetlen és jellemző tulajdona; az egész tajt képviselő zsidóbi hiányzott a minden keresztény és keresztényies iránti ama kioltathatlan gyűlölet, melynek még erősebb szenvedélyét is: a pénzvagyat feláldozza; és hiányzott az egész Shylockból az, a mi az immoralis iránti undor hatású képes a szemléltetőben fölkelteni.

Két mozzanata volt csak egész előadásának, mely a Kovács Gyula irányában különben eléggé kegyeletes, de ezáltal nem éppen nagyszámú közönséget tapsra ragadta: az egyik a leánya szökése feletti kétségbeesés, másik ulolsó jelenetének utolsó mozzanata, mikor t. i. eltávozás előtt kevéssel a tancsteremből, Graziano kárörvendő bántalommal illeti. Én részéről csak az utóbbi jelenetét tárgyaltam meg; mert az a főlegynessedés, az ítélet sulya alatt legörnyedt magatartásból és a tekintet, melylyel Graziano kárörvénének gyenge szavait fogadta, valóban olyan művészién sikerült, olyan határtalan gyűlölet és a kétségbeesés akkora tehetetlensége volt abban kifejezve, mely megborzasztott, megrendített.

E genre, a Shylock-genre nem terem babérokat E. Kovács Gyulának; s részéről a legőszintebbtiszteletből s a legmélyebb meggyőződésből ajánlom, hogy ne legyen hűtlen az Essexekhez és ne legyen pazar más téren kitűnő tehetségével s különösen a művészi reputációjával, mely a mi közönségünk előtt irányában, más szerepkörben a rajongást igazoltta emelte mindaddig.

És milyen keretben repraesentálta Kovács Shylockot? Olyanban, melylyel szemben az a legszerényebb és mégis tulmérés igény sem jogosult, hogy a színész tudja könyvének azt, a mit játszik és érte, a mit játszik!

Salamon Antal.

Az ál-Wesselényi pöre.

(Folytatás.)

III-dik nap.

Vádolt kihallgattatik a hamis okmányokat illetőleg.

Szicszay Lajos, a Wesselényiek megbizottja helyet foglal. Előhuzza Wesselényi Miklós valóságos végrendeletét 1838-ból, melyben 5 törvénytelen gyermekéről gondoskodik, de Balla Gergelyről említés nem történik. Csalónak deklarálja őt, mert egész életét ismeri. A család nem reméli kártérítését azon 5—6 ezer forintnak, mit a Balla-Wesselényi-pör okozott neki, de a név megaláztatásáért kéri vádolt büntetését.

Behivatik vádolt s előtte ez eredeti végrendelet felolvastatik.

E. Mit mond erre?

V. Semmit.

E. Lépjen közelebb; üljön az asztal elé. (V. leül.)

E. Én eddig mint bíró szoltam önöz, most mint ember. Tegye szívére kezét s valljon be őszintén mindent. Ismerem, ez iratokból tanulmányoztam őnt. Ismerem szívét, lelkét. (Vádolt fejét rázza.) Valljon őszintén!

V. (Föláll, szívére teszi kezét.) Meg vagyok hatva t. elnök ur szavai által, de ez a törhetetlen lélek tisztá a bűntől, érzem igazságomat s e szép filippikára nem lehetek annyira őszintén hazug, hogy t. elnök urnak tetsző valótlanságot állítsak.

E. Lépjen vissza a vádoltak padjához. (Mozgás V. visszalép.)

Felolvastatik a 3 ik hamisítvány, melyet G. T. B. állított ki Gréfenbergen s melyet Kazinczy G. is aláírt később, ugyanazon kelettel Pesten. Ez okmányban G. T. B. felhatalmazza Ballát, hogy miután a 35 éves kort elérte, érvényesítheti jogait.

E. Miért tűzték ki 35 évet?

V. Hogy anyám titka minél tovább titok maradjon.

A negyedik hamisítvány Kazinczy Gábor aláírással azt bizonyítja, hogy ő (Kazinczy) esakugyan jelen volt egyszer, mikor Wesselényi úgy mutatta be neki Ballát, mint fiát s kérte, ha szükség lesz rá, ismerje meg s valljon mellette.

Elnök 10 perc szünetet jelez.

Szünet után olvastatik Bőr Eszter ama való-lomása, melyben fájre születése fölől a felvilágosítást, Bőr Eszterrel másodsor lépett házasságra, bár a házasság sem törvényes, Bőr Eszter is ugyanoly értelemben vall, mint Kuzanovics Mária.

Elnök az ott ülő tanu, Balla Lászlót kéri, ismerete-e Balla Gergelyt, mint Wesselényit?

T. Csak úgy hírlapok útján tudtam meg.

E. Hát Bőr Esztert ismerte?

T. Ismertem, Debreczenben láttam.

E. Mikor találkozott vele s mit beszélt önnek?

T. Akkor láttam, mikor Gergely már be volt csukva itt. Hogy mit beszéltünk, arra világosan nem emlékszem. Annnyira emlékszem, hogy Bőr Eszter Vesselenyi ivadékának mondta Ballát. Ezt én is gyanítom, mert Vesselenyi Miklós báró sok ajándékot küldött Balla Gergely anyjának, Balla József-nének.

E. Kész arra megesküdni?

Kir. ügyész tiltakozik az ellen.

Védő ügyvéd jegyzőkönyvbe ígtattatja, hogy b. Vesselenyi Miklós sok ajándékot, többi közt ser-téseket küldött Balla Gergely anyjának.

Nemes Kálmán és Nagy Gyula jelentéktelen vallomása után belép Kerekes József székelyhídi ta-karékpenztári könyvvezető, 28 éves ref.

E. Mikor, hol s milyen ismerettségben állt ön Balla Gergelylyel.

T. 1867-ben ismertem meg. Neve után addig is ismertem. Tudtam, hogy Miklós-buszár volt. Kacs-kovics Iván mutatta be nekem Debreczenben.

E. A börtönből küldött-e önnek levelet Balla, innen Nagyváradról?

T. Küldött kettőt, mit át is adtam Fráter Im-re szolgabíró urnak.

E. Mit irt Balla e levelekben?

T. Egyikben azt, hogy atyja csakugyan Ves-selenyi Miklós báró, anyja pedig G. T. B., mitől el nem fog állani soha. A másikban azt írja, hogy írjak róla Klapka tábornoknak s ezredesének, aki alatt honvédtiszt volt.

E. Volt e valamilyikben más levél is?

T. Az egyikben volt egy Bőr Eszter számára.

E. S elküldte ön e levelet Bőr Eszternek?

T. El, posta útján.

E. Bevolt pecsételve e levél?

T. Be.

E. Így azt sem tudja, mi állt benne?

T. Nem.

E. Ismeri ön e titkos jegyiratot?

(Ezzel egy 8-ad ivnyi papirt, tele érthetlen ironnal irt jegyekkel, mutat nek.)

T. Ismerem. Magam kézírása.

Az én aláírásom van alatta.

E. Hogy került ez vádlóthoz?

T. Mikor lengyel felkelő voltam, tanultam meg e jegyekkel írást.

(Tanu hosszadalmasan elbeszéli aztán, hogy miket végzett e jegyekkel a lengyel forradalom alatt a 60-as években.) Balla Gergely egyszer nálam volt s elkérte tőlem ez iratot, mert — ugymond — nálunk is kiűthet még ily zavaros idő s akkor jó hasznát fogja venni.

Én oda adtam neki az iratot; nálam nem maradt másolat s így nem is használhattam volna többé e jegyírást.

E. Én szembesíttetni fogom önt vádlottal s mondja ezt neki szemébe.

Védő ügyvéd tiltakozik ez ellen.

5 perc szünetet jelez elnök a bírák tanácsko-zására e tárgybán.

Szünet után elnök a szembesítést foganatosítja Balla Gergely belép. Bátran elébe áll Kere-kesnek s mosolyogva szembe néz vele.

E. Nos mondja tanu szemébe vádlottnak, hogy ez irat az ön írása?

T. Ez az én írásom.

E. Mit szól hozzá vádlott?

V. Vártam, hogy szóljon legyen szabad. Azt mondom, hogy ez irat nem a Kerekes írása; az az én másolásom. Bajtárs, nézd meg jobban az iratot.

T. (Előveszi a szemüvegét s azon keresztül néz.) Ez az én tulajdon kezem írása; az én tulajdon aláírásom.

V. Nem igaz.

(Folytatása következik.)

NAPI HIREK.

Kolozsvár, november 24. 1873.

— Ö Felsőge trónra lépésének 25 éves jubileuma alkalmából jáz udkvánatokat Budapestén e hó 28—29-én fogja átvenni s azután visszatér Bécs-be. Ö Felsőge jelen lesznek a nemzeti színház e hó 28-iki ünnepi előadásán, mely a himnusz ének-lésével fog kezdődni s alkalomszerű képlettel vég-ződni.

— A kolozsvári tud. egyetem, ö felségének trónra lépése 25-ik évfordulója alkalmából, udkvá-natait egy külföldiesség által, mely Schulek Vilmos rector, Berde Áron prorektor s dr. Abt Antal pro-dékán személyeiből álland, fogja a trón elé jut-tatni.

— Az egyetemi ifjuság körében ismét élénk mozgalom uralkodik; csak januárban kezdődik a farsang s már is harez tört ki a jogász és egyete-mi bál megtartása felett. E harez színtere a teg-napelőtt tartott jogász és a tegnapi lefolyt egyetemi gyűlés volt. Az első gyűlés mielőtt fontos tárgyra tért volna, némi jelentéktlenebb ügyeket intézett el; nevezetesen Szolga Kálmán minden marasztás daczá-ra lemondván elnökségéről, a jogász ifjuság helyébe egyhangulag Békésy Károlyt választotta meg, ki azonban azt nem fogadván el, Dobokay Kálmán

választatott elnökké. Ezt követőleg a számadás viz-sgáló bizottság jelentését vette tudomásul a gyűlés a mult tanodai évben tartott jogász májális ered-ményéről, mely 1 fnt néhány krajczár deficitet mutat fel s csak ezek után következett a jogászbál kérdése, mely ez uttal szép számú megjelenésre ösz-tönözte a joghallgatókat. A vita kezdetén egyik tag azon indítványt tette, hogy a nyomasztó pénzügyi viszonyokat tekintve, az idén nem lehetvén kilátás arra, hogy két egyetemi bál sikerülhessen, a jogász-ság, mint az egyetem egy része, mondjon le a bálról az egész javára s az olvasókör szép eszméje iránti tekintetből engedje át az összes egyetemi ifjuságnak a bálrendezést, azon feltétel alatt azonban, hogy a jövődelem felélesze a jogász-segélyegylet rendelkezé-se alá bocsáttassék. Hosszu s ingerült vita után ne-hány szó kivételével a gyűlés ez indítványt elvetet-te s a jogászbál megtartását mondta ki. Ekkor az indítványoztatott, hogy a joghallgatók nem öhajtván az ellenségeskedést a többi kar hallgatósával szem-ben, mondja ki a gyűlés, miszerint a jogászbál fele-jővedelmét felajánlja az egyetemi kör javára. És ez indítvány is 23 szóval 20 ellen szintén elvettetés-sé határozatba ment, hogy a bál összes jövődele a jogász-segély-egylet javára fog fordítani. Erre az egyetemi bál pártólói a tereméből távoztak. Másnap délelőtt 11 órakor az összes egyetemi ifjuság tar-tott gyűlést a jogikar II. termében. Az ifjuság ed-digi elnöke betegeskedése miatt lemondván, közfel-kiáltással Békésy Károly választatott elnökké, ki rövid beszédében az egyetemi kör és az ifjuság fel-adatát jelezve, székét elfoglalta s miután az egye-temi tanácsnak az egyetemi kör alapsabályaira tett lényegtelen megjegyzését a gyűlés magáévá tette, szerfelett érdekes vita indult meg az egyetemi bál megtartása felett, mely kielégítő jövődelem esetén a kör létesülését tenné lehetővé. A jogászság egy része, fájdalom, többsége tiltakozott az egyetemi bál meg-tartása ellen s kimondta, hogy abban részt ven-ni nem fog, sőt az egyetemi czim ellen is óvást tesz, mivel csak a többi három facultás rendezi. E nyilatkozatra a gyűlés még inkább felhevült, a vita tüzessé vált, habár a legszebb rend határait foly-ton tiszteletben tartotta. A harez heve magával ra-gadta Hegedűs István tanárt is, ki egyszersmind egyetemi hallgató s egy lelkesült beszédben a gyű-lés viharos tetszésnyilatkozatai közt védelmezte a kör érdekeit. Erre elnök feltette a kérdést: legyen-e egyetemi bál s az egyetem teljes számú három ka-ra, köztük sok joghallgató, egy testként állott fel s megígérte éljenekben éltette az egyetemi bált s vele az egyetemi kört. E lelkesült pillanat képezte a gyű-lés fénypontját s reméljük egyszersmind az egyete-mi kör létrejövételének zálogát. Ezt követőleg a bálelnök választás került szőnyegre s közfelkiáltással Szabó Lajos Kolozsvár boldog emlékü képviselőjének fia választatott meg. Majd a 4 karból összesen 16 bizottmányi tagra adtak be a szavazatok, ezek között természetesen 4 joghallgatóra is. Ezzel az izgalmas gyűlés véget ért.

— A koresolyázó-egylet tegnap tartotta meg közgyűlését a tanácsbáz nagy termében. Elnök Pa-get, alelnök Gyarmathy Miklós s titkár Balogh György nem jelenvén meg, a közgyűlési teendők vitelére gr. Klebesberg kérelett fel. Szombathelyi József felolvasván a titkári s a pénztár állásáról szó-ló jelentést, mely szerint a mult évben a bevétel 2376 fnt, 1 krt, a kiadás 2132 fnt, 96 krt tett: s így a pénztámaradék 243 fnt, 5 krból áll, meg-kezdődött a szavazás a választmányi tagokra. Meg-választattak: br. Huszár Ádám, gr. Klebesberg, Kőszegvári Gyula, Szombathelyi József, gr. Bethlen Sándor, Tauffer Károly, Balogh György, Bikovszky hadnagy, Steer százados, Kiszely Endre, Ferenczi Jó-zsef, Tucsek, Czirák Frigyes, Véber. E közgyűlésen nagyon kevesen voltak jelen, mi mindenesetre nem nagy érdeklődéssel tanuskodik.

— „A kolozsvári tornász-vívőegylet” alap-sabályai a m. kir. belügyminiszterium által megerősítve, leérkeztek. Az alakuló közgyűlés — mint halljuk — közelebről fog megtartatni a torna-vi-voda épületében.

— Bocsagy Tóbiás helybeli minorita rendi áldozárt tegnap délután kísérték ki az öröknyugalom helyére. Béke porain.

— Dalesztály. A „kolozsvári dalkör” táncz-mulatsággal egybekötött dalesztályt a jövő hó 14-kén rendezendi a városi redout nagy termében. Ré-gen hallgató daláraink ez évi utolsó föllépte elé örömmel néz a magyardal minden kedvelője.

(S. A.) Ketten Henry tegnapi hangversenyét a redoutban tegnap (1873. nov. 23.) feltűnőleg csekélyszámu közönség látogatta, minek oka, — ha nem csalódunk, — a nyomasztó pénzügyi viszonyokon kívül a t. művész által a mi viszonyainkhoz képest igen magasra szabott helyárakban s abban a körülményben rejlett, hogy a t. művész műsorozata meg-állapításában a világvárosi viszonyokat vette irány-adóul s minden számot zongorajátékkal töltött be. Pedig Kolozsvárnak a zeneért ugy sem igen rajongó közönsége ilyen special-concertre való elemet a leg-jobb viszonyok közt is aligha tudna előállítani. Kü-lönben Ketten bámulatos technicájú játéka, — mely-nek ezuttal hangversenyző saját-szerzeményű „Lep-kevadászát”-ában, Liszt briliáns „Magyar rhapsodiá”-jában és Mendelssohn „Djin rondeau”-jában adott

erőteljes kifejezést, — teljesen megfelel a nevéhez kötött várakozásoknak, a mennyiben kitűnő techni-cáról, kifogástalan praecisióról és erőteljességről van szó. Érzelem, melegség, emelkedettség, azonban, mely a zene homályos hangjaiban is gondolatokat s esz-méket önt, már kevesebbet találunk Ketten játéka-ban, ki ugy látszik, csak a külső virtuozitásra fek-teti a fősúlyt, mit tanusítottak intensív előadásra kevésbé alkalmas piécei is programjának.

— Simon Elek ügyvédnél szombaton dél-után, a pártjához tartozó tagok egy része megjelent, kérve, hogy a Kolozsvár városi polgármesteri hiva-talt vállalja el. — Az ügyvéd ur — mint halljuk — kegyesen fogadta a hozzá zárandoklókat, s ki-nyilatkoztatta, miként a város jövője érdekében en-ged a felhívásnak, s a polgármesteri állomást elfog-gadja. — E szerint tehát ez állomással már tisztá-ban lennének.

— Rorate. A hópolyhek fehér szárnyain a roratek ideje is elérkezett s az első hajnali mise katolikus hitfelekezetű templomainkban a jövő va-sárnap fog bemutatanni.

— Ubi es Adam? A „Magyar Polgár” kö-zelebb erősen biztatta a városi coalitiont (vagy fu-sionalt?) pártot, hogy a bizottság első ülésén mul-hatatlanul megjelenjék minden tag, mert fontos kér-dések merülnek föl. Nagy szívbeli várakozással né-zünk hát a gyűlés elé, gondolva, hogy Pap Miklós ur a regeneráció terveivel lép majd föl s ime fájdalom-mal kelle a nagy reformator nélkülözünk. Kedv-szotyanva sóhajunk tehát föl: Adam ubi es?

— Sz.-Keresztúron — mint ottani levele-zőnk tudósít — tűzoltó egylet alakult, s főparancs-nokká Felméri Mózes választatott meg.

— A hadsereg minden tábornoka együtt lesz Bécsben decz. 2-án, hogy Albrecht főherczeg vezetése alatt átvölzöljék ő felségét.

— A keleti vaspálya revisorának jelentése szer-int — mint a „Nemere” írja — a zárt uti börtö-nökből különböző értékű tárgyak lopattak el f. év aug. 15-től szept. 25-ig. A vizsgálat a tettesek ellen meg-indítatván, a bűnös egy vasuti szolga személyében Szegeden már kézre is került.

— A Kisfaludy-Társaságnak jövő szerdán (26-án) tartandó havi ülésére következő előadások vannak bejelentve: Toldy Ferencz ismerteti Garay János hátrahagyott nagyobb költeményét István ná-dor 1847. évi körútjáról; Szász Károly fölolvassa az aescopi meséről szóló értekezés második felét; eshetőleg Székács József mutatóványokat olvas föl Péchy Imre anakreoni fordításából.

— A kir. igazságügyminiszter a nagysze-bani kir. járásbírószághoz írta Károlyi Ivanovics Ottó fo-garasi kir. törvényszéki díjnokat nevezte ki.

— A halál völgye. A Colorado vasut épi-tése alkalmából a californiai méinökök felkutatták a halál völgyét, mely a Nevada-határon fekszik, hat mérföld hosszú, négy mérföld széles és 100 lábnyira van a tenger színe felett. A völgybe, melynek ho-mokját kerüli minden élő lény, csak két oldalról lehet jutni. Haszonhárom év előtt egy karaván ju-tott ide elcsúsztatva egy fata morgana által. Mi-dőn észrevették, hogy eltértek, távozni akartak a völgyből, de nem találták meg az utat. A ka-ravánból csak 12 erős férfinak sikerült egy forrás-hoz vándorozni, mely azonban csakhamar kiapadt. Az egész karavánból, mely 87 családból állott, csak két egyén birt hosszas kínlódás után emberekre akadni. Most 28 év után találták meg e szeren-sétlen emberek csontvázait; a kocsik még a leg-jobb állapotban vannak.

— Mi a denuntiatio? Jakab Elek ur ha-talmas dictiót és a város képviselői bizottságának gyűlésén. A „Kelet” reproducálja a dictiót, a ma-ga történeti hűségében. Jakab Elek ur, szokott au-mosításával, erre nekibuzdul s denunciationnak neve-zi a „Kelet”-referáciáját. Már most csak arra va-gyunk kíváncsiak: Jakab Elek, a historicus for-tyant-e ennnyire föl, a miért a „Kelet” ama gyűlés historiáját előadta; vagy pedig Jakab Elek az agitator, röstelte-e meg, hogy szavai röpke alak-jukból, számítás ellenére, állandósítottak? És, hogy a „Kelet” akkor sem mondott valótlanúságot, midőn Jakab Elek a phrazisok nagy mesterének nevezte, ime, egy újabb próba, legutóbbi lamentáciából. A nagy historicus, ki saját szavaitól visszajel, ha nyom-tatva, olvassa így dohog: „Önöknek a denuntiatio ke-nyere. De azt ne higgyék, hogy evvel engem elhall-gattatnák; a mig élek s szavam és tollam felel-melni birom, meggyőződésemet bár hol kimondani nem félek. Ám legyen én a phrazisok nagy mestere, önök az irigység, pártgyűlölködés és szabad szó ül-dözésének szolgáló eszközei. Oh sancta simpli-citas!

— Hibaigazítás. Hirdetési rovatunkban a k.-monostori uradalmi gondnokság hirdetményében a bükki erdőben tartandó árverezés hibásan van nov. 25-re téve, mert az november 28-án pén-teken fog megtartatni; melyre figyelmeztetjük az illetőket.

Közönség köréből *)

A „Kelet” f. hó 19-ről kelt 264-ik számában az ujdonságok rovata alatt a következőkép hangozó

*) E körüldékü felszólalásoknak szánt rovat alatti köz-lemezésért csupán a sajtó-hatóság irányában vállal felelő-séget.

ezikket olvastam: „Öngyilkosság. — Vincze a hely-beli m. kir. főbarmineczad hivatal szolgája tegnap délután 3—4 óra közt a sarkiterben pisztolylyal agyu-lította magát. A golyó homlokán furódott agyába s jóllehet agya a lövés következtében szétloccsant, mind-azáltal a szerencsétlent még élve szállították a kór-házba. Öngyilkosságának oka felől azt halljuk, hogy egyik hivatalnok M. Fr. 700 forintra menő állam-nyugtákat bizott kezére felhajtás végett és ment-hetlen hanyagságból csak hetek múlva vonta kérdő-re őt a hozzá befolyt pénzek mibenlétéről. A bol-dogtalan és súlyos anyagi viszonyok között élő em-ber a csábának ellent nem állhatván, a pénzből mint-egy 500 forintot már elköltött. Enek folytán elle-ne a bűnvádi vizsgálat folyamatba tétetett, mi mi-att szerencsétlen a halálban keresett és talált me-nedék. Semmi kétség, hogy az elszakított pénz meg-térítése azon hivatalnokot illeti, ki megrovásra méltó könnyelműségből reá bízta az állampénzek fel-hajtását és őt csak hetek múlva vonta számadására.”

Ezen az igazságot minden tekintetben nélkülöző cikkeknek megelőzésére annnyival inkább talá-lom feljogosítva magam, mivel az abban elso-solt hamis vádak által becsületemben is meg vagyok támadva.

A valódi tényállás a következő.

Helybeli m. kir. adshivatali segédszolgának Vitéz Istvánnak, ki már évek óta az oszt.- magyar birodalom I.-ső általános tisztii egylet helyi választ-mányának is szolgája, folyó hó 1.-sően — ugy mint eddigel is — a fentiszelt igazgatóságtól vett élet-biztósítási nyugtákból 195 darabot 541 fnt 9 kraj-czár értékben a dijaknak az illető biztósított egyé-nektől leendő felhajtása végett azon felszólítás mel-llett kézbesítvén, hogy 6-ig legalább 300 forintot vegyen fel, mivel egy hason összegű igazgatósági utalványt realizálnom kell.

Vitéz István 5-én jelentvén nekem, hogy 4-én 250 forintot vesztett a felhajtott dijakból el, ígérte hogy a kisegítőből 10-én felveendő 200 forintnyi kölcsönrel engem az nap délután kielégítend. Vitézt háztulajdonos és pénzés embernek ismervén, ajánla-tát elfogadtam. Nevezett azonban 9-e óta nem mu-tatván magát, felszólítottam 10-én délután hiv. szol-gát Friedsamot, hogy haza mentekor szóljonbe Vitézhez és kérdezze őt meg, hogy miért nem mutatta ma-gát nálam? Friedsam 11-én délelőtt jelentvén ne-kem, hogy Vitéz lakásán a kapujától zárva talál-ván nem beszélhetett vele, újból megkeresém őtet, hogy délbén szóljon Vitézhez megint be s szólítsa őtet fel, hogy jöjjön hozzám számolni. Friedsam délután 4 óra tájt jelentvén, hogy Vitéznél senkit sem talált otthon, megkeresém őt, hogy 6 óra ntán menjen megint Vitézhez s jelenise neki, hogy én szá-molni akarok vele. Friedsam 11-én tudatván velem, hogy Vitézzel együtt élő öz. Fischernével 11-én este beszélvén, az csudálkozásának kifejezést adott arra nézve, hogy Vitéz nem járt légyen a hivatal-ba, és hogy Fischernével az nap azaz 12-én reggel megint beszélvén, attól megtudta, hogy Vitéz nem is hált otthon s hogy ő nagyon aggódik azért, mivel nem sejditheti, hogy mi történt legyen vele?

Ezt halván, kir. adótárnok Benelnd tudako-zódtam, hogy hírével maradt-e Vitéz a hivatalból el? Megtudván tőle, hogy az tudta nélkül történt és ez alkalommal egy adóvégrehajtótól megtudván azt is, hogy Vitéz pár hóval az előtt házat eladta, a rendőrkapitánynak az esetet jelentvén, felkértem őtet Vitézt kerestetni.

Délután megint a kapitányhoz menvén s ottan hall-ván, hogy Vitéz eltávozott a várostól, megkerestem az alkaptányt, hogy vétség Vitéz holmát zár alá. Alkaptány felszólítván engem, hogy menjünk a kir. ügyészséghez együtt, föda menvén, jegyzőkönyvbe vé-tettem mazam.

14-én délután kir. vizsgáló bíró Péterfy által jegyzőkönyvileg kihallgattattam.

Vitéz István 14-én este haza jöven, és 15-én nevezett kir. vizsgáló bíró által kihallgatitván, sza-bad lábra bocsájtattott. A Vitéz által elsikkasztott pénzösszeg 241 fnt 42 krajczárt tézen. Az elősorolt adatok melyek helyességéről a kir. ügyészségnél és a kir. vizsgálóbírónál levő jegyzőkönyvekből meg-győződést szerezhet magának, eléggé bizonyítják, hogy ön menthetetlen könnyelműséggel és megro-vásra méltó gondolatlansággal merészelt engem ha-mis vádak által becsületemben megsejteni, miért is nekem tulajdonkép sajtópert kellene ön ellen indi-tani.

Ha mindamellett azt nem teszem, azt csak is azon körülménynek köszönheti, hogy elvem ellenets olyaón egyéniségekkel perelni, kik nem szégyenlik magokat kofai csáscsogások alapján becsületes em-bereket nyílttérben hamis vádak által lepiszkolni.

Kolozsvárt, 1873. nov. hó 21-én.

Kaposi Molnár Frigyes.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről

Nov. 24-én 5% Metalliques 68.30 fnt. 68.65
Kamat — 5% Nemzeti kölcsön 73.15 fnt.
1860. Kölcsön 101. — Bankrészvény 102. Hitelin-tézetii részvények 227.50. London 11365 ft. st. —
Ezüst 109.50. Cs. kir. arany 5.40. Napoleonor 9.05%
Urbéri kötvények: Magyarországi 74.75. Te-mesi 74. — Erdélyi 72.75. Horvátországi 75.50.

Felelős szerkesztő: Szász Béla

